

Po skončení 1. světové války začíná pro česko-německé vztahy nejtěžší období, otázka soužití Čechů a Němců se vyostřuje

Historie Čechů a Němců se odráží v příběhu místního pohraničí.

- 1918
- Program Čtrnáct bodů prezidenta Wilsona týkající se mezinárodního uspořádání světa po 1. světové válce obsahuje mimo jiné, že národům Rakouska-Uherska [...] se mají vytvořit předpoklady pro autonomní vývoj.
- Země Koruny České tvoří po rozpadu Rakouska-Uherska základ nově založené Československé republiky, Bavorsko se jako součást Německa stává Svobodným státem.
- V Československé republice se cca 3,2 mil. Němců žijících převážně v pohraničí stává početnou národnostní menšinou. V pohraničí dochází k nacionálním a sociálním bouřím – Němci protestují, protože je jim upřeno právo na sebeurčení.
- 1919
- Versailleská mírová smlouva označuje Německou říši a Rakousko-Uhersko za původce války, který je odpovědný za ztráty a škody a tím i povinný k placení válečných reparací. Smlouva rovněž potvrzuje hranice ČSR a tak Němci žijící v Československu ztrácí naději na spojení s Rakouskou republikou.
- Grafenried, dosud součást rakousko-uherské monarchie, se nyní ocitá na území Československa.*
4. března je krvavě potlačena německá demonstrace za sebeurčení. Tato událost má velký vliv na vytváření sudetoněmecké identity.
- Schválení tzv. školského zákona, v jehož důsledku – a po jeho rozšíření v roce 1920 – se zavírají menší německé školy.
- Pozemková reforma, při které mnoho německých velkostatkářů přichází o půdu.
- 1920
- Pocit křivdy u německého obyvatelstva posiluje např. jazykový zákon vydaný 29. února. Mnoho Němců musí v nově vzniklém Československu opustit státní správu, pokud nesloží povinnou jazykovou zkoušku z češtiny.
- Po parlamentních volbách vstupuje do parlamentu několik německých politických stran.
- Mezi českými Němci roste sounáležitost a vžívají se pojmy jako „sudetští Němci“ a „Sudety“ coby souhrnné označení oblastí Čech, Moravy a Slezska, kde tvoří většinu obyvatel německé národnosti, německého původu a/nebo německy hovořící.
- Pozitivním příkladem česko-německého soužití během hospodářského vzrůstu během tzv. Zlatých dvacátých let jsou smíšená a dvojjazyčná manželství, dobré sousedské vztahy, jakož i pokojná spolupráce při výkonu povolání.

- 1925** V československých parlamentních volbách získávají velkou podporu strany sudetoněmeckého zaměření.
- Locarnské dohody zaručují německé západní hranice, ne však ty východní. Naopak umožňují revizi východních hranic Německa.
- Končí provoz grafenriedského pivovaru*
- 1929** Krach na americké burze spouští dosud nevídaný celosvětový hospodářský kolaps. Průmyslové území Sudet je zasaženo více než zbytek republiky. Na povrch znovu vyplouvá pocit, že v roce 1918 bylo německému obyvatelstvu ukřivděno.
- 1933** Konrad Henlein zakládá Sudetoněmeckou vlasteneckou frontu, jejíž hlavní heslo zní „Heim ins Reich“ (*Domů do říše*). Pod jeho vlivem se v pohraničí radikalizuje asi 2/3 Němců. Sudetští Němci, kteří Henleinovu politiku neuznávají, jsou později šikanováni.
- 1935** Henleinova strana přejmenovaná na Sudetoněmeckou stranu (SdP) vítězí v parlamentních volbách. Pracně budovaný vztah mezi oběma národy se hroutí.
- 1938** Vyostření tzv. Sudetoněmecké krize
- V reakci na připojení Rakouska k Německé říši vznáší SdP na československou vládu - po poradě s Adolfem Hitlerem - na svém sjezdu v Karlových Varech 8 požadavků zaměřených na autonomii Němců žijících v pohraničí.
12. září Plamenný projev Adolfa Hitlera na říšském stranickém sjezdu v Norimberku je rozbuškou pro povstání sudetských Němců a k neřízenému násilí nově založeného sudetoněmeckého sboru dobrovolníků (tzv. ordnerů či také freikorps). Přitom je zabito minimálně 110 československých vojáků a četníků (v nedaleké Lískové např. Josefa Röhricha)
- Prezident Edvard Beneš vyhláší v pohraničí stanné právo, následuje mobilizace a zákaz Henleinovy SdP.
- 29./30. září Tzv. Mnichovská dohoda je uzavřena bez účasti Československé republiky. Ta je donucena postoupit takzvané Sudety fašistickému Německu
- Češi, Židé a němečtí antifašisté jsou v pohraničí vyháněni ze svých domovů. Ti, kteří zůstávají, mají nerovnoprávné postavení.
- 1939** *V Grafenriedu a blízkých osadách Úpor, Pila a Lískovec stojí 147 domů přibližně s 800 obyvateli (převážně Němci).*
15. březen Německo obsazuje zbytek Čech a o den později vyhláší „Protektorát Čechy a Morava“.
1. září Útokem Německa na Polsko začíná 2. světová válka.
- během války** Nejen vůči příslušníkům českého odboje, ale také vůči českým elitám a vlastencům uplatňují němečtí okupanti represe. Ze sudetoněmeckých území prchá mnoho Čechů do vnitrozemí. Rovněž však řada Čechů s nastolenou diktaturou kolaboruje.

Členové československé vlády, kteří uprchli do exilu, v Londýně pod vedením prezidenta Edvarda Beneše vytváří exilovou vládu, kterou 21. července 1940 Velká Británie oficiálně uznává.

Již během války spojenci jednali o možnosti vysídlení Němců. Tím by se vyřešily národnostní problémy v Evropě a zajistil budoucí mír.

1945

Na zasedání ve slovenských Košicích schvalují politici v exilu a představitelé odboje vládní programový dokument „Národní fronty“ (koalice všech registrovaných politických stran). Jedním ze zásadních státních principů nové Československé republiky má být budoucí politická a hospodářská orientace Československa na Sovětský svaz. Navíc je deklarováno tvrzení o kolektivní vině pravicových stran, německého a maďarského obyvatelstva na rozbití Československa.

Květen – září

S koncem válečných bojů začíná tzv. divoký odsun přibližně 750 000 Němců, který probíhá násilně a vyžádal si mnoho obětí na životech – jen na Domažlicku bylo zaznamenáno asi 100 mrtvých. Němci tak zažívají stejné utrpení, jaké zažívalo také mnoho Čechů během války. Vítězné mocnosti dění kritizují.

Červenec/srpen

Na „postupimské konferenci“ se rozhoduje o dalším osudu Německa. Vítězné mocnosti – Velká Británie, Sovětský svaz a USA - souhlasí s vysídlením Němců z Československa, Polska a Maďarska „humánním a řádným způsobem“.

Tzv. Benešovy dekrety umožňují mimo jiné konfiskaci majetku etnických Němců, zrádců a kolaborantů a ztrátu československého státního občanství Němců a Maďarů.

1946

Leden – listopad

Probíhají organizované odsuny přibližně 2,3 mil. Němců z Československa. Sudetští Němci ze zemského okresu Horšovský Týn jsou po vysídlení za hranice internováni do uprchlického tábora ve Furth im Wald.

Po válce

Asi třetina tzv. sudetských Němců se usazuje v Bavorsku.

Pro vysídlený Grafenried se hledá vhodný český název, navržena je „Lučina“ (dalšími návrhy jsou Hraběcí /=Grafen/ či Rákosí /=Ried/). K oficiálnímu přejmenování však nakonec nedochází, protože obec zcela zaniká v důsledku zřízení a uzavření hraničního pásma.

Napjaté vztahy a vzájemná nedůvěra mezi západními a východními mocnostmi nakonec vedou k tzv. Studené válce.

Spouští se příslovečná Železná opona a stává se nepropustnou, smrtící dělicí čarou napříč Evropou.

1948

V Československu se moci ujímají komunisté.

1949-1951

Z Československa jsou vysídleni poslední Němci, většinou za účelem slučování rodin. Zůstat mohou pouze potřební odborní dělníci a Němci ze smíšených manželství.

Opuštěné domy a osady částečně osidlují českoslovenští občané. Úplné dosídlení se však nedaří, což vede k rabování a postupným demolicím opuštěných budov.

1950

Na československé straně hranice se Spolkovou republikou Německo a Rakouskem vzniká tzv. hraniční pásmo, které pro místní obyvatelstvo a návštěvníky znamená celou řadu omezení.

V Německu je založeno „Sudetoněmecké krajanské sdružení“, které prosazuje nároky sudetských Němců, mimo jiné návrat do opuštěné vlasti.

1951

Vzniká „zakázané pásmo“ v asi 2 km širokém pruhu podél hranic s tzv. západními státy. V tomto prostoru se musí veškeré obyvatelstvo vystěhovat a nikdo sem kromě pohraničnicků nebo osob se zvláštním povolením nesmí vstupovat. V okolí česko-bavorské hranice je do zakázaného pásma zahrnuto kolem 70 obcí a osad, které postupně vlivem přírodních procesů zanikají.

Během následujících čtyřiceti let velké množství Čechů emigruje z komunistického Československa právě do Spolkové republiky Německo a do Rakouska. Řada z nich při pokusu o překonání hranice umírá.

1959-1960

V západním pohraničí Československa je provedena rozsáhlá demoliční akce, při které je srovnáno se zemí několik tisíc opuštěných a prázdných objektů.

Také v Lučině jsou bořeny domy. Československá armáda si k užívání ponechává kostel a dalších 5 objektů

1964

Pohraničníci odcházejí ze zdevastované Lučiny, zbytky obce přebírají Státní statky Domažlice

Nová organizace pohraničí státu, který byl v roce 1960 přejmenován na Československou socialistickou republiku. Ruší se dosavadní dvoustupňový systém hraničního a zakázaného pásma a vzniká jednotné hraniční pásmo jako uzavřená oblast v rozsahu asi 2 km od státních hranic. Tento stav trvá až do roku 1989.

70. léta

I přes památkovou ochranu je svévolně zbourán kostel sv. Jiří v Lučině

1973

Spolková republika Německo a Československá socialistická republika znovu navazují diplomatické styky podpisem tzv. Pražské smlouvy, přičemž největším problémem je vnímání Mnichovské dohody. Další problém představuje požadované odškodnění obětí fašismu resp. vysídlených Němců.

1989

Tzv. Východní blok (státy pod vlivem Sovětského svazu) se rozpadá, *sametová revoluce* v Československu otevírá hranice.

Následuje postupná obnova pošramocených vzájemných vztahů.

1997

Uzavřená *Česko-německá deklarace* znamená zásadní průlom pro nový začátek v česko-německých vztazích.

Na základě deklarace vzniká *Česko-německý fond budoucnosti* a *Česko-německé diskuzní fórum*. Svou činnost zahajují odborná pracoviště obou států jako Tandem – koordinační centrum česko-německých výměn mládeže.

2011 *V česko-německé spolupráci jsou odkryty pozůstatky kostela sv. Jiří v Lučině a tím zahájeny další aktivity pro zachování stop bývalé vsi*

2012 *V odkrytých a zajištěných pozůstatcích kostela se koná česko-německá vzpomínková mše, která se tak stává každoroční tradicí.*

2015 Sudetoněmecké krajanské sdružení vypouští ze svých stanov zmínku o snaze získat zpět majetek zkonfiskovaným vysídlencům po druhé světové válce a tím je učiněn vstřícný krok ve snaze o usmíření mezi sudetskými Němci a Čechy.

2020 *V Lučině vzniká naučná stezka. Návštěvníci se tak mohou jedinečným způsobem seznámit s pestrou historií místa.*

Tím také Lučina může přispět k prohloubení dobrých česko-německých vztahů.

Tento text vznikl ve spolupráci s Akademií věd České republiky a pod dohledem profesury didaktiky dějepisu Univerzity Pasov.